

GODIŠNJICE

2

ANNIVERSARIES 3

STO GODINA AŠKENASKE SINAGOGUE U SARAJEVU 5662-5763 (1902-2002)

Prošle godine je proslavljena stogodišnjica izgradnje aškenaske sinagoge u Sarajevu. Tim povodom je izdata i prikladna marka.

Sarajevski jevrejski živalj je stotinama godina bio uglavnom sefardski pa su i sarajevske sinagoge, njih ukupno 5, bile sefardske; ovo je međutim, priča o toj jedinjoj aškenaskoj sinagogi. Aškenaske porodice su se počele naseljavati u Bosni tek iz 1878 godine a bilo ih je iz različitih krajeva tadašnje Habsburške monarhije. Najveći dio došao je iz slovenskih pokrajina, sa sjevera i istoka: Hrvatske Slovenije i Vojvodine, te Galicije, Bukovine, Češke, Moravske i Slovačke. Ne samo da su došli iz različitih pokrajina nego su se veoma razlikovali i po profesijama, obrazovanju i drugim osobinama. Broj intelektualaca bio je, u odnosu na cjelokupan broj Aškenaza, relativno visok, naročito u prvim decenijama Austrougarske vladavine. Ti Jevreji - ljekari, inženjeri, pravnici, prosvjetni i kulturni radnici kao i drugi, bili su vrlo cijenjeni u Bosni i Hercegovini.

Aškenazi nastanjeni u Sarajevu sastali su se već 24. Septembra 1879. godine i na sjednici zaključili da osnuju svoju vjersku opštinu i da sagrade hram, kao i da angažuju jednog hazana koji će biti predmolitelj za aškenaskom obredu. Ova Sarajevska opština počela je odmah da radi. Uskoro su osnovane još neke u unutrašnjosti, te je vlast odobrila njihove statute - Sarajevske 1883, Banjalučke 1884, a 1896 u Donjoj Tuzli.

Poslije osnivanja 1879. Godine, Aškenaska jevrejska opština postepeno dobiva definitivne konture vjeroispovjedne zajednice. Prije izgradnje ovog hrama iznajmljivane su dogovarajuće prostorije za vjerske obrede, najprije u Ferhadiji ulici, zatim u kući Jeftanovića, te u Tereziji ulici u kojoj su se nalazile gotovo 20 godina.

Na dan 30. Septembra, 1902. godine posvećen je Aškenaski hram u Tereziji ulici (Hamdije Kreševljakovića). Prema arhitektonskim koncepcijama, savremenim za to doba, izgrađen je sredstvima Opštine i dobrovoljnim prilozima. Projektant je bio arhitekta Karl Paržik, graditelj Ludwig Jungwirth, a unutrašnju obradu izvršio je Ludwig Oisner.

Poslije Drugog svjetskog rata je došlo do promjena. Sefardske sinagoge su više ili manje tokom rata bile oštećene. Sa druge strane broj Jevreja je drastično smanjen. Tako su se poslijeratni lideri Jevrejske zajednice Bosne i Hercegovine dogovorili sa vlastima da je aškenaska sinagoga najprihvatljivija za novo sjedište Jevrejske zajednice i da može da zadovolji vjerske potrebe svih preostalih sarajevskih Jevreja. Zanimljivo je i to što je u Sarajevu u to doba postojao samo jedan rabin - Menahem Romano - sefard i on je obavljao službu u toj jedinjoj aktivnoj sinagogi - aškenaskoj. One sefardske sinagoge koje su mogle da se poprave dobile su druge namjene. Ova aškenaska sinagoga je od tada služila i služi i kao bogomolja, za šta je i namijenjena, ali prvenstveno kao mjesto okupljanja cijele jevrejske zajednice. Vremenom je doživjela značajne promjene. Godine 1966, kada se slavilo 400 godina od dolaska Jevreja na tlo Bosne i Hercegovine, angažovan je arhitekta Mirko Ovadija da izvrši rekonstrukciju ove sinagoge i susjedne zgrade koja također pripada Jevrejskoj zajednici. Glavna promjena je izvršena u samoj sinagogi. Pregrađena je po visini. Gornji dio i dalje služi kao sinagoga. Uz nju je ostala i biblioteka religioznih i rijetkih knjiga. Donji dio je sala kapaciteta od oko 200 mjesta sa pozornicom i pratećim prostorijama. Zajednica koristi tu salu za društvene i kulturne aktivnosti. U prizemlju susjedne stambene zgrade sada se nalazi klub i administracija Jevrejske zajednice. Ove dvije zgrade su povezane prizemnim prolazom koji služi i kao ulaz u obe ove zgrade. Međutim, kod svega toga vanjski izgled je ostao nepromjenjen. Marka koja je posvećena ovoj proslavi predstavlja zdanje onako kako je poznato generacijama tokom punih sto godina.

Ovaj prošireni tekst raden je na osnovu popratnog teksta uz poštansku marku posvećenu stogodišnjici Aškenaske Sinagoge u Sarajevu.

ONE HUNDRED YEARS OF THE ASHKENAZI SYNAGOGUE IN SARAJEVO 5662-5763 (1902-2002)

Last year marked one hundred years since the Ashkenazi Synagogue in Sarajevo was built. A stamp was issued to mark that occasion.

The Sarajevo Jewish population was Sephardi for hundreds of years and Sarajevo synagogues were mainly Sephardi. There were five of them. There was only one Ashkenazi synagogue. This is its story.

Ashkenazi families started settling in Bosnia only after 1878 and they came from various parts of the Habsburg Monarchy. Most of them came from Eastern and Northern parts of the monarchy inhabited by Slavs, namely from Croatia, Slovenia and Vojvodina and also Galicia, Bukovina, Czech country, Moravia and Slovakia. The diversity of their places of origin, regions and places of their birth was also reflected in different levels of education, their diverse trades and qualifications. The number of intellectuals in proportion to the number of Ashkenazi was relatively high, in particular in the first decades of the Austro-Hungarian rule. Jewish physicians, engineers, lawyers, educators and others were highly respected in Bosnia and Herzegovina.

Askenazim living in Sarajevo met on 24 September 1879 and decided to establish their own religious community. A decision was also made to build a temple and to employ a Hazan to act as a preacher in accordance with the Ashkenazi liturgy. The Sarajevo community was established right away and other municipalities around the country soon followed. The authorities approved the statutes of the communities in Sarajevo in 1883, Banjaluka in 1884 and Donja Tuzla in 1896.

After its establishment in 1879, the Ashkenazi Jewish Community in Sarajevo gradually assumed its definitive contours of a religious community. Prior to the construction of this temple adequate space for religious services was rented out in Ferhadija Street at first, followed by the home of the Jeftanović family and finally, for almost 20 years, in Terezija street.

The Askenazi temple in Terezija Street (now Hamdije Kreševljakovića) was consecrated on 30 September 1902. The Jewish Community and voluntary contributions funded its construction, which was in accordance with contemporary architectural concepts of the time. The architect was Karl Paržik, the builder Ludwig Jungwirth and the design of the temple's interior was done by Ludwig Oisner.

Changes took place after The Second World War during which time each of the Sephardi Synagogues was damaged to a certain extent. On the other hand the number of Jews had decreased drastically. As it happened the post-war leaders of the Jewish Community reached an agreement with the authorities that the Ashkenazi Synagogue would be most appropriate for the seat of the Jewish Community. It was assessed also that it could meet the religious needs of all the remaining Sarajevo Jews. It is interesting to mention that there was just one rabbi at that time in Sarajevo. His name was Menahem Romano - a Sephardi who performed the services in that single active synagogue - the Ashkenazi synagogue. The function of those Sephardi synagogues, which could be repaired, was changed to something else. Since that time this Ashkenazi synagogue has been used as a place for prayers as intended, but primarily as a gathering place for the whole Jewish Community. Significant changes were made on the building over the years. In 1966, during the celebration of 400 years of the arrival of Jews to Bosnia and Herzegovina, architect Mirko Ovadija was commissioned to reconstruct this synagogue and the neighbouring building also owned by the Jewish Community. The main alteration was made within the synagogue itself. It was partitioned by height. The top part is still a synagogue and next to it is a library of religious and rare books. The ground floor is a hall with a stage and pertaining facilities. It can accommodate about 200 people. The Community uses this hall for social and cultural activities. The club and offices of the Jewish community are located on the ground floor of the neighbouring residential house. A ground passage links both of these buildings and is also used as an entrance to both of them.

In spite of all this the external appearance of the synagogue has not changed. The stamp dedicated to this celebration presents the building as it has been known to all the generations during the hundred years of its existence.

This extended text was made on the basis of the text accompanying the mail stamp dedicated to One Hundred Years of Sarajevo Ashkenazi Synagogue.

Dr. VLADO ŠALAMON

U posljednjih nekoliko godina, u žiži interesovanja Jevreja sa prostora bivše Jugoslavije, a sve više i našeg, našla se kulturna manifestacija "Bejahad", anale koje se odvija negdje krajem ljeta na prelijepom Jadranu. Sa njenim idejnim tvorcom i neumomim realizatorom - dr-om Vladom Šalamon, podpredsjednikom Židovske općine Zagreb, razgovarali smo nedavno za SaLon.

O sebi dr. Šalamon kaže:

Rodjen sam 7.5.1946 godine u Ivangradu - Crna Gora. Osnovnu školu sam završio u Banja Luci, a potom se 1960 godine preselio u Sarajevo. U Sarajevu završavam gimnaziju i diplomiram na Medicinskom fakultetu. Nakon otsluženja vojnog roka počinjem sa radom u Sarajevu, odakle odlazim sa porodicom 1973 godine u Njemačku, na specijalizaciju. Na Univerzitetskoj klinici Bochum završavam specijalizaciju iz interne medicine i subspecijalizaciju iz gastroenterologije. Vraćam se sa suprugom i kćerkama 1982 godine u Novi Sad, gdje radim 18 mjeseci, a potom se u aprilu 1984 godine selim u Zagreb. Radio sam na KBC Rebro do 1994 godine kada otvaram internističko-gastroenterolosku ordinaciju u Zagrebu. U svim mjestima gdje sam živio sam bio član Jevrejske općine, a već dugi niz godina sam podpredsjednik Židovske općine Zagreb.

1992 godine zajedno sa Bencionom Abinunom iniciramo i realiziramo uz podršku Jevrejske općine Sarajevo i JOINTA, 4 konvoja iz opkoljenog Sarajeva, kojom prilikom je iz grada izašlo preko 650 ljudi svih nacionalnosti. Osnivač sam i projekta "Bejahad" međunarodne židovske kulturne scene, koja će i ove godine po četvrti put okupiti Jevreje bivše Jugoslavije u Hvaru.

P. Jasno ti je da ovaj razgovor ne može proći bez "Bejahad-a" i tvoje uloge. Kada ti je postalo jasno da imaš i drugih talenata osim tvog profesionalnog opredeljenja i kada si odlučio da svoj očigledni višak energije usmjeriš u pokušaj povezivanja pokidanih veza Židova/Jevreja nekadašnje Jugoslavije ?

O: Sukobima na ovim prostorima, stvaraju se pet novih država tj pet jevrejskih zajednica počinju autonomno da žive i rade.

Osim toga, gotovo u svim sredinama bivše Jugoslavije, dolazi i do velikog raseljavanja Jevreja širom svijeta, što dodatno slabi novonastale zajednice. S trčec strane, preostalim Jevrejima na prostoru ex Jugoslavije, kao i svim drugim manjim etničkim grupama prijeti i ubrzana asimilacija. Jednostavno u meni se nešto pobunilo i nisam mogao nijemu posmatrati "zalazak" Jevreja na ovim prostorima, znajući dobro za njihove doprinose na svim poljima rada proteklih stoljeća. Stoga sam 1994 godine organizirao prvi susret zagrebačkih i beogradskih Jevreja u Pečuhu (Madjarska). Tako smo se vrlo tiho i slijedećih godina susretali po jedanput godišnje preko vikenda u Madjarskoj ili Češkoj (oko 100 ljudi). 1998 godine se sastajemo prvi put na području bivše Jugoslavije (Bled) i tu nam se prvi put pridružuju i Sarajlije. Vidjevši uspjeh ovih vikend susreta, 1999 godine odlazimo na Murter i provodimo sa mnogima iz različitih dijelova svijeta- 7 prekrasnih dana. Tu dolazim na ideju o stvaranju nove jevrejske kulturne scene koja bi nas okupila, motivirala i mobilizirala za daljnji rad na našem jevrejstvu i tako se suprotstavili svi zajedno "zlama" sa početka priče.

P. Da li, osim ekipe koja sa tobom direktno radi, imaš podršku Židovske općine u Zagrebu, ili da li je "Bejahad", osim što je tvoj misionarski rad, utkan i programski u aktivnosti Općine?

O: "Bejahad" sam prvih godina organizirao kao projekat Židovske općine Zagreb, ali u želji da budemo što efikasniji, fleksibilniji i da apliciramo na nove potencijalne izvore finansiranja, 2002 godine osnivamo nevladinu, neprofitabilnu udruhu. Od Židovske općine Zagreb dobijamo vrlo reprezentativni prostor, a glasila Općine nam stoji na raspolaganju bez dodatnih troškova. Kada se govori o uspjesima rada Općine, govori se i o Bejahadu, ali mi autonomno radimo i odlučujemo. Finacijski nas Općina ne potpomaže.

P. Kakva je budućnost ove manifestacije i šta poručuješ nama?

O: "Bejahad" funkcionira izuzetno dobro i ima ugled u jevrejskim krugovima. Nedavno sam dobio poziv da na Leatidu predstavim pred ostalim evropskim funkcionerima projekat. Financirani smo i od jevrejskih i nejevrejskih organizacija (fundraising). Postoji ideja, da otvorimo biro Bejahada u Pragu i Budimpešti i da se češki i madjarski Jevreji, po istom principu, okupljaju na Jadranu jedanput godišnje i da rade i unapređuju svoje Jevrejstvo

na vrlo atraktivan način. Naravno svaka zajednica bi imala "svoj" termin. Mi bi bili matica koja im organizira boravak na Jadranu, a koristili bi naša iskustva i koncept koji se čini vrlo dobrim.

P. Odrastao si i formirao se u Sarajevu pod budnim okom svima poznatog Tibora, tvog oca. Odlaziš, radiš i usavršavaš se u Evropi a skrašavaš se u Zagrebu. Ko si ti - Sarajlijca, Zagrebačanin, Evropljanin ili sve to skupa? Jevrej u svakom slučaju?!

O: Živio sam u mnogim sredinama širom Evrope i uvijek se deklarirao kao Jevrej. Ne smatram da je biti Jevrej neki poseban kvalitet kao što biti Finac ili Filipinac, katolik ili pravoslavac, nije samo po sebi nikakav kvalitet. Svjestan sam sudbine Jevreja i Jevrejstva i osjećam pripadnost toj naciji. Ne želim nikako da umanjim i svjest da sam odrastao na prostoru Balkana i da sam se tamo kao ličnost dijelom i formirao i o tom Balkanu, šta god mnogi mislili, imam mnogo toga dobrog a lijepoga da kažem. Mladost sam proveo u Sarajevu i to kakvu mladost. Elem, ponosan sam na prostor gdje sam odrastao, školovao se i radio.

P. Šta bi volio da ti se desilo u životu, a još nije, a šta ti se desilo, a volio bi da nije?

O: Ne bih gotovo ništa mjenjao u dosadašnjem životu, nemam se na šta požaliti. Na šta bih se ipak požalio, to je starenje koje me ne opterećuje, koje za sada i ne osjećam bog zna kako, ali kada pogledam svoje kćerke, slike itd. svjestan sam prolaznosti koja je nezadrživa.

P. Kaži nešto što te nisam pitao?

O: Želim da "Bejahad" posvetim svim znanim i neznanim Jevrejima ex Jugoslavije, svima kojih više nema, ali i onima koji dolaze. Trebao bi to biti hommage ali i novi modus vivendi Jevreja i Jevrejstva ovih prostora.

Ne želim nikakav elitizam, mistifikaciju ili getoizaciju. Smatram da samo u zajednistvu i zadovoljstvu koje djelimo sa ljudima oko nas, možemo doživjeti sretno trenutke.

Razgovor vodio Branko Danon

Dr. VLADO ŠALAMON

Over the few recent years the interest of Jews from former Yugoslavia, and thus increasingly ours, has been focused on "Beyahad", an annual cultural event, taking place late in summer on the lovely Adriatic coast. SaLon talked recently to Dr. Vlado Šalamon, the Vice President of Zagreb Jewish community who is the creator of this idea and has been its tireless promoter.

Dr. Vladimir Šalamon said the following about himself:

I was born in Ivograd Montenegro on the 7th of May 1946. After elementary school in Banja Luka I moved to Sarajevo in 1960 where I completed secondary education and took Medical Studies diploma from Sarajevo University. Following the military service I started working in Sarajevo. Together with my family I went to Germany in 1973, actually I went to Bochum University clinic to specialise internal medicine with sub-specialisation in gastroenterology. With my wife and two daughters I went to Novi Sad in 1982 and worked there for 18 months and then in April of 1984 moved to Zagreb. I worked for KBC (Clinical Hospital Centre) Rebrol till 1994 and then opened a Surgery for Internal Medicine and Gastroenterology in Zagreb.

Wherever I lived I was a member of the local Jewish Community and for quite a number of years I have been the Vice President of Zagreb Jewish Community.

In 1992, together with Bencion Abinun and with the support of the Sarajevo Jewish Community and JOINT, I initiated and got going four convoys from besieged Sarajevo, enabling 650 people of all ethnic backgrounds to leave the city. I am also the founder of the "Beyahad" project - an International Jewish Cultural Scene. Jews from former Yugoslavia will come together this year again in Hvar.

Q. "Beyahad" and your role in it obviously cannot be avoided in this conversation. When did it become clear to you that your talents exceed your professional propensity and when have you decided to direct the obvious surplus of your energy into the attempt of re-linking the broken communications between the Jews of former Yugoslavia?

A: As a result of the conflicts on these territories five new states were created. This, in turn, resulted in the autonomous existence and work of five separate Jewish communities.

Jews from almost all the regions of former Yugoslavia who have dispersed all over the world in great numbers weakened even further the newly established communities. But there is yet

another danger. The Jews remaining in the region of former Yugoslavia, similar to any other small ethnic group are threatened by accelerated assimilation. I felt a revolt which did not let me sit calmly and look how the Jews round me fade away as I was well aware of their overall contributions during the previous centuries. For this reason I organised the first meeting of Belgrade and Zagreb Jews in Pecs, Hungary in 1994. We had our quiet weekend meeting once a year over the next few years in Hungary or the Czech Republic (about 100 people each time). Our first meeting on the territory of former Yugoslavia was in Bled in 1998. Our friends from Sarajevo joined us for the first time there. Recognising the successes of these first weekend meetings we went to Murter in 1999 where we spent seven enjoyable days with many of those who live now abroad. My idea to create a new Jewish cultural scene was conceived there. Its aim was to gather, motivate and mobilise people for work on our Judaism together and thus oppose all the "evils" mentioned earlier.

Q. Except for the Team working with you directly have you got the support of the Jewish Community of Zagreb? Or, to put it in a different way: Is "Beyahad" only your mission or is it included into the programme of the Community activities?

A: At the beginning I used to organise "Beyahad" as a project of Zagreb Jewish Community. But trying to be as efficient and flexible as possible and to be able to apply potential new funding resources, we organised a non-government non-profitable enterprise in 2002. The Zagreb Jewish Community has given us very representative premises. The Community media are at our disposal without additional expenses. "Beyahad" is always referred to when the successes of the Community are mentioned, but we are autonomous in our activities and decisions. We are not supported financially by the Community.

Q. What is the future of that event and what is your message to us?

A: "Beyahad" is functioning exceptionally well and is well looked upon among Jews. Recently I was invited by "Leatid" (a seminar) to present the Project to other European officials. Funds are raised among both Jewish and non-Jewish organisations.

There is an idea to have "Beyahad" offices in Prague and Budapest and to have Jews from the Czech Republic and Hungary meet on the same principle on the Adriatic coast once a year in order to work and develop their Judaism in a very attractive way. Each community would have their own term, of course. We would be "the main office" organising their stay on the Adriatic and they would use our experiences and the concept that seems to be functioning quite well.

Q. You grew up in Sarajevo, where you were formed under the watchful eyes of your father Tibor, well known to all of us. Then you left to work and advance in Europe and finally you have settled down in Zagreb. Who are you - a Sarajevo man a Zagreb man or a European? In any case a Jew?

A: I lived in many places all over Europe and always declared myself as a Jew. I do not think that being a Jewish special quality, just the same as being a Finn or a Filipino, Catholic or Orthodox is not a quality by itself. I am aware of the destiny of the Jews and Judaism and I feel that I belong there. It is not my wish to subside my consciousness that I grew up in the Balkans and that my personality was partly formed there. Whatever people might think about that part of the world I have to say many good and nice things. I spent the years of my youth in Sarajevo. What a youth that was! Well, I am proud of the region in which I grew up, was educated and worked later.

Q. What would you have liked happen to you but still has not, and what has happened to you and you which would like had never happened?

A: I would change almost nothing in my life so far. I have nothing to complain about. The only thing that bothers me is getting old. It is not a burden. I even do not feel it that much for the time being. But looking at my daughters, the pictures taken many years ago and things like that make me aware of the passage of years that one can not stop.

Q. Would you like to tell us something that I have not asked you about?

A: I would like to dedicate "Beyahad" to all the known and unknown Jews of former Yugoslavia, to all those who are not with us any more and to all those coming. This should be a homage but also a new modus vivendi for the Jews and Judaism of this region.

I am not after any elitism, mystification or ghettoisation. As I see it, only together and in agreement with the people round us we can experience happy moments.

ZAPIS IZ OPŠTINE

Dok sam boravio u Sarajevu naravno da sam posjetio i Jevrejsku opštinu. Tu sam proveo nekih tridesetak godina i veliki dio mojih, možda i najljepših, uspomena vezano je za to mjesto. Lijepo i toplo junsko jutro i ja krećem iz kuće, koja je u neposrednoj blizini Jevrejske opštine. Kao da treperim dok se približavam i nesvjesno za čas ubrzavam korak. Zgrada izvana izgleda onako kako je pamtim, ili bar ja ne opažam neke promjene. Tu je i željezna kapija, dva mermerna stepenika, vrata u staklu, pritišćemo kvaku i ulazim. S desne strane, za malim stolom, sjedi meni nepoznat postariji čovjek i pita me ko sam i šta želim? Zatečen tim jednostavnim pitanjem ne znam šta da kažem i u trenutku shvatam da se dosta toga promjenilo, a vjerovatno i ja sam. Dok pokušavam da mu nešto suvislo odgovorim, ugleda me Cicko, prilazi mi, grlimo se, on me uvodi i ja tako prolazim ne odgovorivši portiru. Cicko izgleda isto kao i na kulturnoj Serotinoj fotografiji. Sjedom odmah u holu, dolazi obavvezna kafa i počinju pitanja. On se raspituje za naše u Londonu, a ja za one koji su ostali u Sarajevu, ili su se vratili sa privremenih destinacija. Toliko toga želimo doznati da nova pitanja prekidaju tek započete odgovore, kao da sve želimo saznati u pet minuta. Za ostalim stolovima nekoliko meni nepoznatih ljudi koji vode tihi, kao konspirativan, razgovor, jer vidim da se usta otvaraju, ali ne čujem nikakvog glasa. Ulazi Jakica Danon, prepoznat ću ga odmah, naravno i s njim se srdačno pozdravljam. Cicko mi se izvinja, jer mora da nadgleda pripreme za ručak. Sa Jakicom, maltene ista pitanja, kako si? gdje si? šta radiš?, kako zdravlje i misliš li se vraćati? Kako se približava vrijeme ručka, tako se i prostorija popunjava novom pridošlim i ja prepoznajem neka lica, ali je više nepoznatih. U opštini Cicko drži kuhinju u kojoj priprema izvrnu hranu, ali je žalosno to da se tu dolazi na ručak ne radi kvaliteta hrane, nego zbog simbolično niske cijene. Jede se u tišini. Gledam te ljude i pred oči mi izlaze Modiljanijevi portreti (dug cilindričan vrat, prazan pogled) lica čiji će izraz sam slikar definisati kao "nijemo prihvatanje života". Vidim tu nekoliko ljudi koji su nekad nešto značili i gradu i nekako mi neugodno što ih zatečem u takvoj situaciji, jer ničiji je se nevolji ne veselim. Odlazim od kancelarije i tu prvi put vidim nešto što me obraduje, jednu drugačiju sliku i atmosferu. Tu je Nadja Finci, lijepo izgleda i lijepo je obučena, i jedna žena preko puta nje, zaboravio sam joj ime, i ona isto tako lijepa i besprijekorno obučena. Dragom mi. Pričamo, a onda dolaze Zlata, Vera Izrael, Laura, Kamenkova supruga, - sjećam ih se kao djevojaka. Odlazim na treći sprat da se pozdravim sa Danilom i Bobom. Lijepo uređena kancelarija, časte me viskijem. Pričamo o svemu, a najviše o davno prohujalim vremenima, jer svakodnevnica je siva, a budućnost neizvjesna. Silazim niz stepenice i sjećam se da sam negdje kod Singera pročitao da se u noći za vrijeme praznika Roš Hašana na nebesima odlučuje kome će se te godine dati bogatstvo a ko će postati siromah, pa mislim kako na sarajevske Jevreje niko ne misli. Ulazim opet u klub. U velikoj sali na podu veliki broj raspaknutih kartonskih kutija, pune su iznošene odjeće i obuće, neka pomoć koja je stigla Bog zna odakle. Sjećam se kako je ta sala nekad izgledala. Za vrijeme SJIJEL.A stolovi su se prolamali od tradicionalnih jevrejskih jela koje su pripremala članice ženske sekcije, a ruku na srce bilo je i pića. Rakija se pila iz malih čokaljka, a bilo je i vina. Jakica Gutman, koji je obavezno svirao na sjepljima, znao je svačiju pjesmu i svi u sali kao u transu igrali su uz zvuke "Hava Nagila". Na vrhuncu veselja otac Ise Maestra znao je baciti limeni poslužavnik na mermerni pod i to bi odjekivalo kao pucanj i poziv za još veće slavlje. Na trenutke, mi mlađji sa djevojkama izlazili bismo u baštu da ohladimo znojna tijela i izmjenjivali bi duge poljupece i čedna milovanja. Od praska tačne cjepalo se modro noćno nebo i u tim pukotinama mogao sam vidjeti biblijske prizore. Tako to nekad bijaše. Sad stojim u toj praznoj sali i imam želju da zaplačem. Nešto me u grlu guši i ja odlazim do bašte da se nadišem svježeg zraka. Napolu me dočeka opojan miris lipe u cvatu i ja dišem punim plućima. Gledam tu zelenu boju i mislim kako sam najviše nijansi zelene boje vidio u Engleskoj, zelena boja u Rimu mi je najljepša, bosanska mi je najdraža. Ima u toj boji nešto posebno kao kad se nekog lijepog događaja sjećate sa veseljem i želite da ga bar u mislima ponovo doživite, ali vam to izmiče. Dolazi Moric Albahari, mnogo toga smo skupa preturili preko glave i opet sjećanja, sjećanja, sjećanja. Moric i njegova supruga Vida će mi mnogo pomoći oko stana. Probamo da se nešto dogovorimo oko ponovnog viđenja, ali kako uskladiti vrijeme i mjesta. Ja sam u Londonu, a on u Sarajevu i Beogradu, ali važno je da želimo da se vidimo. Ostajem sam, sabiram utiske i osjećam da se dosta toga promjenilo, promjenile su se okolnosti u kojima živimo. Čovjek formira svoje mišljenje u skladu sa okolnostima u kojima živi; čovjek se, u krajnjoj liniji pretvara u svoje okolnosti. To je možda i osnovni razlog zašto sam ja neke stvari u Sarajevu doživio drugačije i zašto nema više one, rekao bih, telepatičke razmjene mišljenja kakva je nekad vladala među nama. Mislili smo isto jer smo živjeli u istim uslovima, a to se sad promjenilo.

U hermetičkim knjigama tvrdi se da nema razlike između gornjeg i donjeg svijeta; u Zoharu piše da je donji svijet samo odraz gornjeg. Ako je to tačno, nema ništa dobrog za Bosnu ni na onom svijetu i možda bi bilo najbolje da je tačno ono hinduističko vjerovanje da je sve, pa čak i mi sami, samo jedna iluzija .

Želimir Čaja Kućinović

IMPRESSIONS FROM SARAJEVO JEWISH COMMUNITY

While in Sarajevo I visited the Jewish Community Centre of course. Many of my memories, or should I say of my best memories are linked to that place in which I had spent some thirty years of my life. Approaching the Community that pleasant and warm June morning I almost tremble with excitement and unconsciously speed up my pace. Looking from outside the building is the same as I remember it, actually I cannot notice any changes. The iron gate is there with the two marble steps, and the glass door. I press on the door handle and enter. An elderly man, unknown to me, sits by a small table on the right. He asks me who am I and how can he help me. Surprised by that simple question I do not know what to say and at that moment I understand that many things have changed. I am one of them, probably. While I try to give sense to my answer, Cicko notices me and comes. We embrace and he leads me in. The doorman is left without answer. Cicko looks the same as on the cult photograph by Serota. We sit in the hall and the obligatory coffee is brought in. We start with the questions. He asks about those who are in London and I about those who stayed behind in Sarajevo or came back from their temporary destinations. We want to find out so many things that new questions interrupt the just started answers as if everything must be revealed in five minutes. The other tables are occupied by several unfamiliar people absorbed in a quiet, almost conspiratorial conversation. I can see that they open their mouths but I cannot hear any voices. Jakica Danon comes in. I recognise him immediately, naturally, and our greeting is cordial. Apologising, Cicko goes to supervise the preparations for the meal. Almost the same questions are repeated in the conversation with Jakica. "How are you? Where are you? What do you do? Do you intend to come back?" As the time for lunch is approaching more people come in. I recognise some faces, but the number of those I do not, exceeds them. Cicko, who is in charge of the kitchen in the Community, prepares exceptionally good food. The sad reality, though, is that people come to eat here not because of its quality but because it is charged only a token price. They eat in silence. These people remind me of Modigliani portraits (long cylindrical necks, empty gazes), faces whose expressions were described by the artist himself "as silent acceptance of life". Among those present I see several people who enjoyed sort of celebrity status in the city and I feel uncomfortable to find them in this situation, because misfortunes of others do not make me happy. I go to the office and for the first time since I have come I experience an atmosphere which gives me reason to enjoy. Looking well and dressed well Nadja Finci is there. Sitting across is a lady whose name I cannot remember, but who is also looking well and dressed well. I am glad. We start talking and later we are joined by Zlata, Vera Izrael, Laura – Kamenko's wife. I remember the time when all of them were girls. I go to the third floor to say Hello to Danilo and Bobo. It is a nicely furnished office. They offer me whiskey. We talk about many things, but mostly about passed times because our present is grey and future uncertain. Coming down the stairs, I remember that I read once in one of Singer's books that during the Rosh Hashanah night it is decided in heaven who will become a rich man and who a poor man in the year to come. It seems to me that no one is thinking of Sarajevo Jews. I enter the Club hall. Many open cardboard boxes cover the floor. They are full of second-hand clothing and shoes. Aid that has come from who knows where. I remember this hall from bygone days. During THE PARTIES the tables used to break under the traditional Jewish dishes prepared by the Members of the Women Section and, one has to admit, drinks. Plum brandy was served in special glasses and one could take wine if preferred. Jakica Gutman always played for us during these parties. He knew what song each of us liked best and as in trance everybody in the hall would dance to the music of his "Hava Nagila". The young among us would sneak occasionally out to cool down our sweating bodies and exchange long kisses and tender caresses with our girlfriends. Reaching the peak of the evening Iso Maestro's father would drop a metal tray onto the floor, the shot-like sound of which would invite us to intensify the celebrations. The explosion created by dropping the tray onto the floor tore the dark blue sky and I could see biblical scenes in the ensuing cracks. That is how it used to be. Now, standing in that empty hall I feel like crying. Something chokes me and I go to the garden for a gasp of fresh air. Engulfed by the intoxicating scent of lime tree blossom I start breathing deeply. Looking at the green colour round me I become aware that England is richest with the shades of green, the green colour of Rome is the most beautiful one, but the green of Bosnia is dearest to me. There is a special quality to that colour which might be compared to the feeling when you remember a pleasant event with joy and you want to experience it again in your thoughts at least, but it escapes from you. Moric Albahari joins me. We had many joint experiences and here we start again with memories. Moric and his wife Vida have been helping me with the return of my flat. We try to arrange a meeting sometimes in future, but it is difficult to find the time and the place suitable to both of us. I live in London and he in Sarajevo and Belgrade. The important thing, though, is that we want to see each other. Alone again I sum up my impression and I feel that many things have changed. The circumstances of our lives have changed. A man forms his opinion in accordance with the circumstances in which he lives and ultimately changes into his circumstances. This is probably the main reason why my experiences of some things in Sarajevo differed and why the telepathic exchange of thoughts that once existed between us was lacking. Our thoughts used to be similar because we lived in similar circumstances. It has changed now.

The hermetic books maintain that there is no difference between the Upper and the Lower world; Zohar maintains that the Lower world is only a reflection of the Upper one. If that is true, nothing good expects Bosnia in the other world. The best thing for Bosnia might be the Hindu belief, if true, that everything, even we, is nothing more than an illusion.

Želimir Čaja Kućinović

VICOTEKA

Dragi čitaoci,

Da bi ova stranica bila što raznovrsnija, da bismo podijelili smijeh, te razveselili i nasmijali ostale, podsjećam vas i ovom prilikom da šaljete vaše prijedloge, šale i viceve na M.Djurđević@lse.ac.uk .

Stigla Muji punica u goste, a on već na vratima upita:

- Jel' bo'n punice, koliko kaniš ostati?
- Pa dok vam ne dosadim, odvrati ova.
- A što tako kratko?

Došao Mujo doktoru pa mu se žali:

- Doktore, sve me boli, boli me gdje se prstom dotaknem; kad dirnem glavu -boli, kad dotaknem trbuh - boli, taknem prsa - a ono boli. Pomagaj."
- Doktor ga pažljivo pregleda pa reče:
- Sve je u redu, samo vam je prst slomljen."

- Vi ste pijani, oči su vam potpuno crvene, upozorava policajac vozača.
- Ako ćemo se vrijetati, vama su uši klempave, odgovori nabusito vozač.

Pitali Muju šta bi više volio biti - glup ili lijep.

"Glup, naravno" - odgovori mudri Mujo.

"Zašto, nane ti, Mujo?"

"Zato što je ljepota prolazna!!!"

Kako Crnogorac vrši komparaciju pridjeva 'lijep'?

Lijep, ljepši, vidi mene!

- Prijavio se Mujo u brodogradilište na konkurs za farbanje broda i ponudio najbolju cijenu od svih. Direktor nikako da se načudi odakle Muji tako povoljna ponuda i naredi maksimalnu kontrolu kvaliteta. Krene Mujo sa farbanjem, a kontrola na provjeri zaključila da je boja vrhunskog kvaliteta. Kad je završio, Mujo javi direktoru da je gotov. Dode direktor i sav u čudu ustanovi da je Mujo ofarbao samo jednu stranu broda, pa ga upita:
- Dobro, Mujo, zašto si ofarbao samo jednu stranu broda?
- Ja sam uradio onako kako piše u ugovoru - mirno reče Mujo.
- Ma gde to piše? - upita direktor.
- Evo, odmah na početku: Mujo sa jedne strane i brodogradilište sa druge strane...

Dotrži žena kao bez duše na riječnu obalu i upita čovjeka koji je mirno sjedio na travi.

- Jeste li vi spasili moga sina iz rijeke?
- Jesam, gospodo - odgovori čovjek sa sjajem u očima.
- A gdje mu je kapa, budalo? - ljuto će žena.

Nazvala plavuša vatrogasce:

- Upomoć! Upomoć! Kuća mi gori!
- U redu je, gospodo, smirite se i recite kako ćemo doći do vas? - smiruje je vatrogasac.
- Pa, onim velikim crvenim kamionom! - reče plavuša.

Vrača se crnogorac kući i kraj ognjšta zatekne babu, samu, kako dara po lugu.

- De mi je žena, pita crnogorac
- Otišla na kurs engleskog jezika
- A de mi je čaća, nastavlja crnogorac
- I on je otiša', reče baba
- Pa dobro, de mi je ded, pita dalje začuđeni crnogorac
- I on otiša' s njima na taj kurs
- A šta rekoše, kad će se vratiti?
- I don't know, odgovori baba

Stigla Muji punica u goste, a on već na vratima pita:

- Jel' bona punice, kol'ko kaniš ostati?
- Pa dok ne dosadim, dovrati ova
- A što tako kratko, bona ne bila?

Pripremila Maja Đurđević

PRVI KONTAKT, PA POGODAK

Posljednje srijede januara mjeseca u Klubu je bilo živo. Slijedeći svoju tradiciju za organizuje, po sadržaju i učesnicima, raznovrsne susrete, klub je ovom prilikom ugostio gospodina Daga Dumrukčića, prvog sekretara ambasade Bosne i Hercegovine u Velikoj Britaniji. Po seriozним pitanjima, brojnom odzivu i pažljivom praćenju izlaganja gospodina Dumrukčića, posjetioци su potvrdili da je to bio još jedan uspješan potez u radu Kluba. To je bio prvi poziv predstavnicima Ambasade da govore slušaocima u Klubu i može se uzeti kao lijep potez. To potvrđuje i jedno pitanje upućeno gostu, koje je počinjalo konstatacijom “da se u zadnje vrijeme uočava želja Ambasade za bližim, raznovrsnijim kontaktima, formalnim i neformalnim, sa našim građanima i veća predusretljivost službenika Ambasade u rješavanju problema u domenu te institucije”. U tom kontekstu sagovornik je srdačno primljen. U nastavku teksta pokušali smo reprodukovati zanimljivi razgovor.

Prisutni su pokazali živ interes za zbivanja u bivšoj domovini. Prvo pitanje bilo je: “Kako ambasada vidi odnose sa V.Britanijom, imajući u vidu da je i g. Paddy Ashdown Britanac, da je bio dočekan dobrodošlicom i velikim nadama, ali su se odnosi bitno promijenili, počeli su žestoki napadi i kritike, naročito u glasilima koja slove kao neovisna.” Odgovarajući na to pitanje, gosp. Dumrukčić je, između ostaloga rekao: “S obzirom da Velika Britanija igra veoma važnu ulogu u kreiranju odnosa na međunarodnoj sceni, interes je naše zemlje da stalno napredujemo odnose sa tom zemljom...Generalno se može reći da smo sada izuzetno zadovoljni odnosima sa Velikom Britanijom. Što se tiče postavljanja lorda Paddy Ashdowna na mjesto Visokog predstavnika, u maju prošle godine, samim tim što je i on Britanac, ova zemlja je postala još značajniji faktor u našim bilateralnim odnosima...Mislimo da je njegova uloga (uloga P.Ashdowna) vrlo pozitivna, a što se tiče napada u medijima, naše je mišljenje da je medijska situacija u zadnje vrijeme vrlo složena. Upravo je Visoki predstavnik , krajem novembra nametnuo Zakon o zaštiti od klevete i očekujemo da će to uozbiljiti situaciju.”

Učesnike ovoga razgovora zanimalo je da li po mišljenju Ambasade “postoji direktna veza između podjela na nacionalnoj osnovi u domovini i podjela u dijaspori i da li Ambasada podržava takvu podvojenost; argumenti za i protiv?”

“Ono što se mi trudimo da dokažemo i pokažemo svima jeste da ova Ambasada, kao i sve ambasade Bosne i Hercegovine u svijetu, predstavljaju državu Bosnu i Hercegovinu, znači cjelovitu državu, a ne neki njen dio, i njen je zadatak da štiti interese svih naših građana koji žive u Velikoj Britaniji bez obzira na osnov boravka....Nama je bitan svaki građanin Bosne i Hercegovine i trudimo se da održavamo dobre kontakte sa svim udruženjima i svim pojedincima koji ovdje žive....Ambasada je u tom slučaju ne podržava bilo kakve podjele, po bilo kom osnovu u dijaspori i ima jednak odnos prema svakom pojedincu, udruženju ili grupi građana. Bitno je da se radi o državljaninu Bosne i Hercegovine i on će moći ostvariti sva svoja prava i uživati svu pomoć Ambasade, koju smo u stanju da pružimo”

“Da li je Ambasada u kontaktima, suočena sa pažljivo građenim nepovoljnim imidžom o Bosni i Hercegovini kao ukletom mjestu? Može li se i šta se čini da se taj imidž promijeni”, glasilo je pitanje koje, vjerovatno, svi naši ljudi postavljaju sami sebi.

“To je, nažalost, istina, i svi mi znamo da je to jedna tačna konstatacija, bio je odgovor. To se osjeća u našim kontaktima sa drugim diplomatama, manje u kontaktima sa predstavnicima Foreign Office-a, ali mnogo više kroz medije, naša se zemlja prikazuje, kako rekoste, kao ukletlo mjesto. To je jedna stvar gdje smo mi zaista vrlo aktivni da se jedan takav imidž promijeni. Prošlo je osam godina od kad smo na CNN-u bili glavna tema, a mi sada želimo da našu zemlju prikažemo na jedan drugi način, kao dio Evrope, kao jednu normalnu zemlju koja će sutra, nadam se, biti punopravna članica Evropske zajednice. Medjutim, tu ima jedna stvar sa kojom se susrećemo, koju ovdje moram da kažem. Često se dešava da i predstavnici naše dijasore u Velikoj Britaniji, kroz razne oblike ili putem nekih svojih medija, i nekako sa strane, daju pausalne ocjene i iznose potpuno neangumentovane napade na institucije BiH, između ostaloga i na Ambasadu. Sad, za Ambasadu manje više, ali mnogo više se to tiče same države, jer i to doprinosi stvaranju jedne negativne slike u engleskoj javnosti o Bosni i Hercegovini. Slučaj web- stranice pri Free Europe koja je objavila intervju sa nepoznatom osobom, koji vrvi nebulozama i neangumentovanim napadima je izazvao živ interes”. Na pitanje “Da li postoji stvarna želja političkoga establišmenta u zemlji za ulazak u Evropsku Zajednicu”, godpodin Dumrukčić je odgovorio: “To je jedno jako važno pitanje i mi mislimo da za priključenje Bosne i Hercegovine u Evropsku Uniju postoji konsenzus svih političkih partija”. Zatim je prvi sekretar ambasade Bosne i Hercegovine u Londonu opširno informisao slušaocima o tome dokle smo stigli, koji poslovi i faze u tome predstoje, o zakonima koji su u postupku donošenja, napominjući da je makedonski predsjednik pokrenuo inicijativu da se Hrvatska, Srbija, Makedonija, Bosna i Hercegovina i Albanija prime u paketu, što su predstavnici ovih zemalja podržali.

Dvojno državljanstvo bilo je nezaobilazna tema. Gospodin Dumrukčić je napravio sažetu ali cjelovitu ekspertizu te teme sa stanovišta unutrašnjeg i međunarodnoga prava pokazujući koliko je to složena priča. A ta priča bi pojednostavljeno glasila: ustav i zakoni Bosne i Hercegovine ne dozvoljavaju dvojno državljanstvo sem u slučajevima kada se o tome postigne bilateralni sporazum sa nekom državom. Što se tiče inicijative da se ti odnosi regulišu sa Velokom Britanijom, jedini je problem što ta zemlja nema nikakvih propisa koji u tom smislu ograničavaju njene državljanke da imaju i drugo ili bilo koje državljanstvo, pa je i ideja o sklapanju bilateralnog sporazuma sa britanske strane bespredmetna. Važeći Zakon o državljanstvu, predvidio je rok zaključno sa 31.12.2002. g. do koga su se nosioci dvojnog državljanstva morali odreći jednoga, ukoliko o tome nije postojao bilateralni sporazum. U takvom zamešateljstvu, kao deus ex machina u tragedijama stare Grčke, uskače Visoki predstavnik i produžava rok do 2013. g. Tako sve ostaje gdje je i bilo.

Živo reagovanje izazvalo je pokretanje nekih vrlo praktičnih pitanja, kao, naprimjer, da li će se i dalje insistirati na predočavanju pasoša za ovjeru raznih dokumenata? “To je instrukcija Ministarstva vanjskih poslova”, bio je odgovor. U slučaju dvojnog državljanstva, pitali smo, kakva je situacija sa mladim ljudima i njihovom obavezom služenja vojnog roka; može li se desiti mladom čovjeku da ga silom zadrže radi osluženja vojnog roka? “Teoretski može, ali je malo vjerovatno. Mi nemamo vojnog atašea, pa čim dobijemo punu informaciju mi ćemo je proslijediti. Ovdje se u svakom slučaju neće vršiti regrutacije”, rekao je gost.

Uz navedeno, razgovor se vodio i o informacijama kojima eventualno raspolaže Ambasada o radnim mjestima koja bi bila od interesa pojedincima u dijaspori, i o ocjeni Ambasade o daljem razvoju političke situacije u zemlji i ekonomskom oporavku. U živom razgovoru dotaknuta su i razna druga pitanja. Susret je završen srdačnim časkanjem u obližnjem pabu.

Pripremio U.M.

THE FIRST CONTACT, AND IT IS A HIT

The atmosphere was lively in the club on the last Wednesday of January. True to its tradition of organising events involving diversified topics and participants, this time the club hosted Mr. Dag Dumrukčić, the First Secretary of Bosnia and Herzegovina Embassy in United Kingdom. The serious questions, the big audience and the attention paid to Mr. Dag Dumrukčić, all proved that it was yet another successful activity of our Club. This first formal exposition of The Embassy to the audience in the Club is certainly an agreeable move. In proof of it we would like to mention the opening to a question put to our guest saying “that since recently one can notice the wish of the Embassy to establish closer and varied contacts, both formal and informal, with our citizens. It is also apparent that the Embassy officials are more helpful in dealing with the problems in the domain of that institution”. This broke the ice and the following conversation was a cordial one. We tried to reproduce that conversation here below.

Those present were very interested in the events in the country of our origin. The first question was: “How does the Embassy look at the relations with The United Kingdom, bearing in mind that Mr. Paddy Ashdown who is British was welcomed and was raising big hopes. However, these relations have changed considerably with sharp attacks and criticism which started especially in the media.” In response to that question Mr. Dag Dumrukčić said among other things: “As The United Kingdom plays a very important role in the creation of relation on the international scene it is in the interest of our country to permanently improve our relations.... We would say that generally speaking we are exceptionally pleased with the relations we have with United Kingdom. Talking about the appointment of Lord Paddy Ashdown to the position of The High Commissioner in May last year, the very fact that he is British made it an even more significant factor on the international scene and induced positive developments in our bilateral relations. ... Our opinion is that the role of P. Ashdown is positive. Regarding the attack in the media we think that the recent situation in the media is quite complex. It was, actually, the High Commissioner who imposed the Libel Protection Law late in November and we hope that the situation will improve in that respect.

The participants in the discussion wanted to hear if according to the Embassy “there is a direct link between the ethnically based divisions in the homeland with such divisions in the Diaspora and whether the Embassy supports such divisions? What are the arguments pro and contra? “ “We try to show and prove to everybody that this Embassy, same as all the Embassies of Bosnia and Herzegovina in the world, represent the state of Bosnia and Herzegovina and it means the whole state and not just one part of it. Its role is to protect the interests of all our citizens living in the United Kingdom regardless of the reason for their stay here. Every

citizen of Bosnia and Herzegovina is important to us and we try to maintain good contacts with all the associations and all the individuals living here. In no case does the Embassy support any kind of division in the Diaspora and its attitude is the same in respect to all the individuals, associations and groups of citizens. It is important that each citizen of Bosnia and Herzegovina can achieve his rights and benefit from the help that the Embassy can provide.”

“Is the Embassy faced in its local contacts with a negative image if Bosnia and Herzegovina according to which it is an doomed place? Is it possible to change that image and what has been done in that regard?” was a question probably on the minds of all our people.

“Unfortunately that is true and we are all aware that it is a truthful conclusion. We can feel it in our contacts with other diplomats. Not so much in our contacts with Foreign Office officials but much more in the media where our country is presented, as mentioned, as an doomed place. We really do our best to change this image. It is eight years now since we were a constant topic on CNN. Our aim now is to present our country in a different way, as part of Europe – a normal country, and soon a member of EU. On the other hand I would like to mention something that we are confronted with occasionally. Some members of our Diaspora in the U.K., through some of their own media or otherwise and in a roundabout way give blanket statements and attack Bosnia and Herzegovina institutions, among them the Embassy, with no arguments whatsoever to prove their point. The attacks on the Embassy itself are not that important, it concerns more the country, because this also contributes to the negative image of Bosnia and Herzegovina in the eyes of the British public. I will mention the case of a web site in Free Europe, which published an interview with an unknown person. This interview, full of nebulous and unsubstantiated attacks, attracted great interest.” Asked “whether there is a real wish of the political establishment in the country to join the European Union”, Mr. Dumrukčić answered: “It is a very important issue and it is our opinion that there is a consensus of all the political parties to do so”. Following this, The First Secretary to the Embassy of Bosnia and Herzegovina in London informed us in greater detail about the present situation in that respect. He detailed the forthcoming activities and stages, explained the Laws to be introduced and mentioned that the President of Macedonia started an initiative according to which Croatia, Serbia, Macedonia, Bosnia and Herzegovina should be accepted in a package. The representatives of these countries upheld this initiative.

It was not possible to escape the topic of dual citizenship. Mr. Dumrukčić gave a brief but all encompassing expert opinion from the point of view both of the state and the international legislation, indicating how complex it is. Simplified this story would be as follows: The Constitution and the Laws of Bosnia and Herzegovina do not allow dual citizenship except in cases when a bilateral agreement is reached with a country. In the case of the initiative to regulate these relations with the United Kingdom, the only problem is that there are no regulations in this country restraining its citizens to have a second or any other citizenship. The idea to reach such bilateral agreement is accordingly superfluous from the British point of view. Based on the existing Law on Citizenship, those having dual citizenship had to renounce one of them before 31 December 2002 in case when there is no bilateral agreement to cover for it. Here the High Commissioner steps in and solves this whole mix-up, as would *deus ex machine* do in an Ancient Greek tragedy, by extending this deadline to 2013. Thus nothing has changed.

Some very practical questions, interesting to everybody were also raised that evening. Thus, we wanted to know if in future it would be necessary to present the passport in order to verify various documents. “This has been instructed by the Foreign Affairs Ministry”, was the answer. We further asked what is the situation with compulsory military service in the case of young people with dual citizenship. Would it be possible that such young men might be held against will for army service? “Theoretically yes, but it is not likely. We do not have a military attaché and as soon as we get the full information we will forward it. In any case conscription will not be carried out here”, was what our guest said.

Other things were discussed as well. For instance people asked whether the Embassy might hold information jobs which might be interesting to individuals in the Diaspora and also how does the Embassy look on the future development of the political situation in the country and on the economical recovery. Many other themes were also mentioned during the lively discussion. The meeting ended with cordial chat in the nearby pub.

Prepared by U.M.

PISMA SALONU LETTERS TO SALON 13

PISMO JEDNOG BEZIMENOG ČITAOCIA

Mi u SaLONU ne objavljujemo suviše često pisma čitalaca prosto zato što izlazimo tromjesečno, a pisma su najčešće vezana za nešto što je u tom trenutku aktualno. Ali u ovom slučaju se radi i o pismu i o gestu jednog našeg čitaoca inspirisano nečim što smo ranije objavili u Salonu. Redoviji naši čitaoci će se sjetiti da smo nakon prve "Poetske večeri" koju smo organizovali u klubu povelili razgovor o jednoj Antologiji. To je inspirisalo našu Milenu Danon da napiše priču o sudbini jedne takve antologije u njihovoj porodici. Ta priča je potakla jednog našeg čitaoca iz Sarajeva da napiše pismo koje donosimo u skraćenom obliku.

Sarajevo, 21.1.2003

Poštovani Gospodine Danon,

Oprostite što vam se ovako direktno obračam, no razlog za ovaj čin je u tome što redovno čitam SaLON i što u njemu nalazim prijatne tekstove koji svjedoče da ljudi sa ovih prostora, ma gdje se našli nastavljaju tradiciju.

Roden sam u Sarajevu u iznajmljenom stanu u jevrejskoj kući. Mati mi je pričala da je kućegazda, Gospodin Kabiljo došao da joj čestita sina prvenca i darivao me dukatom uz komentar "ZLATO SE ZLATOM DARUJE". Gospodin Kabiljo imao je 6 kćeri a ja sam bio prvo muško dijete rođeno u njegovoj kući.

Moja su djeca uspjela da prežive ovaj (nadam se) posljednji rat, ali su iz Sarajeva otišli i ne kane se više nikada u njega vratiti.

Jevrejska opština u Sarajevu je organizovala službu pomoći starim i nemoćnim ljudima u koje ja i moja supruga spadamo. Jedanput sedmično dolazi nam i obilazi nas kao svoje štitenike, pomaže nam, donosi štampu i svakog ponedjeljka iskreno joj se obradujemo, Gospodica Drenka, diplomirani inženjer bez zaposlenja, koju je jevrejska opština angažovala za taj posao.

Dugo sam razmišljao kako bih mogao vratiti ljubaznost koju su nam članovi Jevrejske zajednice pružili. Onda sam pročitao u SaLONU o aktivnosti Vašeg kluba a posebno me dirnula priča o jednoj ANTOLOGIJI.

Molim vas da za biblioteku Vašeg Kluba primite na dar ANTOLOGIJU SRPSKOG PESNIŠTVA koju Vam šaljem sa željom da koju put i iz nje pročitate po koju pjesmu. ... Želimo vam svima tamo u raseljanju dobro zdravlje sreću i napredak ma da znamo da Vam nije lako posebno onim stariji.

Naše ime i prezime nije nimalo važno ali je važno da gajimo iste i slične osjećaje.

A LETTER FROM AN ANONYMOUS READER

We do not publish letters from our readers in SaLon very often because SaLon is issued once in three months and the letters tend to be reactions to the events of the present moment. In this case the letter is a gesture of one of our readers inspired by a story in SaLon. Our more regular readers may recall that in the conversation following our first "Poetry evening" in the Club an Anthology was mentioned. This prompted our Milena Danon to write the story of that Anthology in their family. This story, in turn, gave reason to our reader to write the letter that we publish here in a somewhat abbreviated form.

Dear Mr. Danon

Please accept my apologies for writing directly to you but the reason is that I read SaLon on a regular basis and find pleasant texts there, which prove that people from this part of the world continue with their tradition wherever they may be.

I was born in Sarajevo in a rented flat in a Jewish house. My mother used to tell me that Mr. Kabiljo, the landlord, came to her with the expression of his good wishes when she gave birth to her first son and gave me a golden coin as a present, saying: "GOLD IS PRESENTED TO GOLD". Mr. Kabiljo had six daughters. I was the first boy to be born in his house.

My children survived this last war (I hope), but they left Sarajevo and do not intend to come back ever again.

Sarajevo Jewish Community organised a service helping the old and the frail. My wife and I are among them. We are glad to see Miss Drenka every Monday. She comes once a week to help us and bring us papers. Being an unemployed engineer she does this job for the Jewish Community now.

For a long time I was thinking how to reciprocate the kindness extended to us by the members of the Jewish Community. Then I read in SaLon about the activities of your Club and I was especially touched by the story about an anthology. Please, accept THE ANTHOLOGY OF SERB POETRY as a present for your Club library. Our wish is that you might read some of the poems from that book sometimes as well. ...

We wish good health, happiness and prosperity to all of you over there in Diaspora, although we know that life is not easy, especially for the elderly.

Our name and address are not important at all. The important thing is that we cherish same or similar feelings.

YOUTH COLUMN RUBRIKA ZA MLADIE 14

OGLEDALCE

Grigor Vitez, autor ove priče, je rođen 1911 godine u Kosovcu, u Slavoniji. Bio je učitelj i učesnik antifašističkoga rata, a zatim je radio u prosvjetnim i izdavačkim ustanovama, posebno u izdavačkom preduzeću "Mladost" u Zagrebu. Pisao je pjesme i priče. Najpoznatije su mu zbirke pjesama "Kad bi drveće hodalo", "San boraca u zoru", "Naoružane ruže", i dr.

Na šumskom proplanku u travi ležalo je ogledalce. Ko ga je izgubio ne zna se. Možda pastirica koja je onuda prolazila sa stadom, možda lovac koji se ondje spustio na travu da se odmori, možda djeca koja su jednom bila naišla - ko će ga znati? Tek ogledalce je ležalo i u njemu se ogledalo sad nebo, sad sunce, sad granje, sad oblak, sad ptica u letu....

Jednog dana naiđe onuda zec. Spazi ogledalce, pogleda u njega i ugleda svoje uši, svoje brkove i oči..

- Oh pa to je moja slika, samo se ne mogu sjetiti kad sam je izgubio

U to sa obližnjega drveta skoči vjeverica. Skok, skok - i eto je kod zeca.

- Šta si to našao?

- Našao sam svoju sliku. Samo nikako da se sjetim kad sam je izgubio.

- Daj da vidim!

Vjeverica pogleda u ogledalce i ugleda svoj lik.

- Kako možeš tako nešto reći? Pa zar ne vidiš da je to moja slika. Evo pogledaj bolje!

Zec pogleda ponovo i opet vidi svoj lik.

- Koješta!. Ti nisi pri sebi. Zar ne vidiš moje velike uši na toj slici?

I dok su se tako zec i vjeverica prepirali, sleti s drveta šojka kreštalica.

- Oko čega se prepirete?

- Našao sam svoju sliku - reče zec - a vjeverica tvrdi da je njena. Njoj sigurno nije vid u najboljem redu.

-U zečevoj glavi nešto se muti, kad može tvrditi nešto što nije. To je moja slika, evo pogledaj i ti, šojko!

Pogleda šojka i vidje svoju sliku.

- Eh, baš ste mi vi oboje čudne pameti! Kako se možete svadjeti kad je ovo moja slika? Šta vam je? Zar ne vidite moj kljun na njoj, a ni jedno od vas dvoje nema kljuna.

Čuo to medvjed koji je onuda prolazio, približi se da vidi kakva je to svadja.

- Šta se dogodilo? Zašto tolika vika?- upita medvjed.

- Ja sam našao svoju sliku - reče zec - došla vjeverica i tvrdi da je to njena, a onda došla šojka i kaže da je to njena slika...

Uzme medvjed ogledalce, pogleda i nasmije se tako snažno da je sva šuma ječala.

-Budale, baš budale! Ha-ha-ha-ha. Pa vi se svadjate oko moje slike! Slušajte, neka se neko od vas samo usudi reći da je to njegova slika. To je moja slika! - odreza medvjed .

Naravno, niko od njih troje nije se usudio da protivriče medvjedu. Medvjed uze ogledalce, odgega u šumu i uputi se pravo svojoj kući. U kući su bili medvjedica i njihova dva medvjedića.

- Gledajte! - poviče medvjed odmah sa praga - Našao zec moju sliku u travi na proplanku, pa nastala svadja između njega, vjeverice i šojke kreštalice. Svako od njih tvrdi da je slika njegova, sve dok nisam naišao ja, pogledao i vidio odmah da je to moja slika. Evo, pogledajte! Pogleda medvjedica i odmah reče:

- Pa naravno, to je medvjedja glava. Kako su mogli samo tako nešto glupo tvrditi?

Pogledaju i medvjedići redom i svaki izjavi:

- Pa to si ti, tata, dok si još bio malen, kao mi, ali ništa nije zec, ni vjeverica, a ni šojka kreštalica.

- Tako je sinčić moji! Vi ste još maleni, pa i vidite umanjeno, ali se vidi da ste moja pamet i krv!

I medvjed objesi ogledalce na zid.

Naknadna informacija

Zbog kvartalne dinamike izlaska našeg lista, tek sada prenosimo najbolje želje našoj Zajednici, Njene ekscelencije, Ambasadorke Elvire Begović, povodom Pesaha, da ga proslavimo u miru i prosperitetu

HRONIKA 15

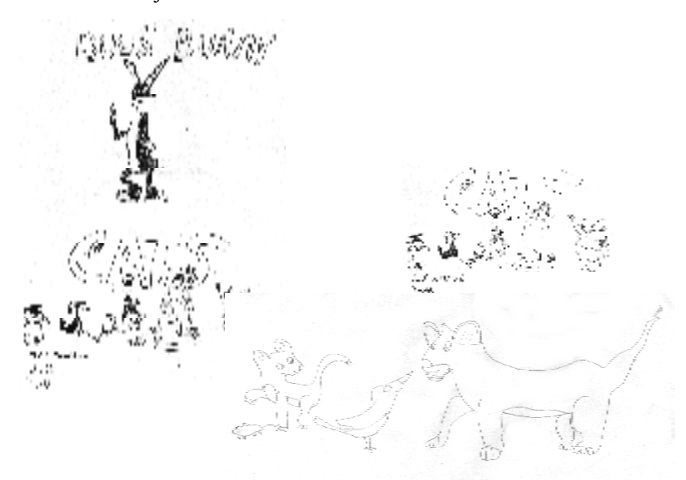
KLUB

- 06.11.2002. Slobodne aktivnosti.
- 13.11.2002. Ove srijede domaćin je bila porodica Kamhi. Zajedno smo proslavili njihovo dobivanje državljanstva.
- 20.11.2002. Veče muzike. Gostovala je mlada umjetnica, meco-sopran Lloyca Czackis iz Argentine koja njejuje tango iz jidiš perspektive. Pripremila nam je vrlo zanimljivo veče, prenoseći jidiš i ladino muzičku tradiciju dijaspore.
- 27.11.2002. Mali osvrt uz fotografije na oktobarsko obilježavanje deset godina dolaska u Englesku. Još jedna prilika da iznesemo svoje utiske.
- 04.12.2002. Veliko Hanuka sijelo! Upalili smo svijeće i pročitali blagoslove a onda se proveselili uz tradicionalna jela
- 11.12.2002. Častila nas je familija Čavić povodom dobivanja britanskog državljanstva.
- 18.12.2002. E nakon velikih slavlja, dođe red na slobodne aktivnosti.
- 25.12.2002. I dalje se odmaramo, pripremamo se za novogodišnje proslave.
- 08.01.2003. Veju, veju pahulje, mraz po staklu šara, ... otrapismo staru a vrata otvorismo Novoj godini. Nek' nam svima donese puno zdravlja, ljubavi i veselja!
- 15.01.2003. Jel' zbog proslave Nove, il' zbog nečeg drugog, uopšte nije važno, al' čevapčići su se pekli, porstorje kluba su mirisale, a mi bili sretni!
- 22.01.2003. U posjeti nam je bio prvi sekretar Ambasade Bosne i Hercegovine, gospodin Dag Đumrukčić. Ovom prilikom gospodin Đumrukčić je davao odgovore na naša mnogobrojna pitanja. Važno je istaći da je ovo prvo zvanično obraćanje u Klubu predstavnika Ambasade.
- 27.01.2003. Gospođa Paula Ristić je bila domaćin Kluba povodom stupanja u britansko državljanstvo.
- 05.02.2003. Kartanje, čakulanje ...
- 12.02.2003. Evo smo i ove godine obilježili dan ljubavi, Sv. Valentin. Ljubav, ples, muzika, opet smo se osjećali mladi!
- 19.02.2003. Mali predah, onaj silni ples od prethodne srijede nas je izmorio. Ležerno.
- 26.02.2003. Omiljeno poetsko-knjževno veče. Svi oni kojima je lijepa riječ na srcu su istinski uživali.
- 05.03.2003. Evo prilike da uvježbamo proslavu 8. Marta. Na muškarcima je da se pokažu. A svi oni koju su malo zabrljali imaće priliku da se isprave osmog marta.
- 12.03.2003. Klub je bio zatvoren.
- 19.03.2003. Vrijeme je za još jedno slavlje. Purimska zabava, dječja graja, maske, angažovana je i profesionalna zabavljačica, birali smo najljepšu masku.
- 26.03.2003. Pošto smo se prethodno iscrpili raznim aktivnostima, sada je red na ležerno druženje. Karata je bilo dovoljno za razne igre, pa ko je volio taj je i izvolio!

Uredila Maja Đurđević

NAŠA DRUGA GENERACIJA

Crteži Ane Suvajdžić

Sadržaj/Contents

GODIŠNJICE / ANNIVERSARIES	
Sto godina aškenaske sinagoge u Sarajevu	2
One hundred years of the Ashkenazi Synagogue in Sarajevo	3
INTERVJU / INTERVIEW	
Dr. Vladimir Šalomon	4,5
Dr. Vladimir Salomon	5,6
PUTOVANJA / TRAVELS	
Zapis iz Opštine	7
Impressions from the Sarajevo Jewish Community	8
ŠALE / JOKES.....	9
POSJETE / VISITS	
Prvi kontakt pa pogodak	10,11
The first contact and it is a hit	11,12
PISMA SALONU / LETTERS TO SALON	
Pismo jednog bezimenog čitaoca	13
A letter from an anonymous reader	13
RUBRIKA ZA MLADJE / YOUTH COLUMN	
Grigor Vitez: Ogdalce / Mirror	14
HRONIKA	
Događaji u klubu	15
Naša druga generacija	15
ZONA UČENJA / LEARNING ZONE	
Avram i priča o Lotu	17
Abraham and the story of Lot	18

IZDAVAČ ◊ PUBLISHER

Jevrejska Zajednica "Prijatelji La Benevolencije" London
Jewish Society "The Friends of La Benevolencija" London

ADRESA ◊ ADDRESS

Shalvata - Jewish Care, Att Mr Branko Danon
Parson Street - Corner of Church Road
London NW4 1QA

Email: Sa.Lon@ukgateway.net

REDAKCIJA ◊ EDITORIAL BOARD

Branka Danon, Branko Danon, Maja Đurđević
Želimir Kućinović, Milan Uzelac, Vesna Domanj-Hardy, Darjia Stojnić

TEHNIČKIUREDNIK DESIGN AND
I KOMPJUTERSKA ◊ COMPUTER
OBRADA PROCESSING

Dejan Stojnić

LEKTORI ◊ TEXT EDITORS

Milan Uzelac

Myra Green

SaLon je besplatan i izlazi tromjesečno
SaLon is free of charge and published quarterly

Mišljenja u SaLonu nisu nužno i stajališta urednika ili izdavača.
The opinions expressed in SaLon are not necessarily those of the editors
or the publisher.

Ÿ SaLon

Printed by Freedman Brothers Printers

AVRAM

(I PRIČA O LOTU)

Mnogi graditelji Vavilona su se naselili u Uru, bogatom području blizu rijeke Eufrat gdje su se bavili zemljoradnjom i stočarstvom. Obožavali su duhove sunca, kiše, rijeka i polja, a ne Boga, pa on odabere Avrama da ga pouči poslušnosti i kasnije mu pruži mogućnost da odluči da li će slijediti put idolopoklonstva ili će vjerovati u Boga. Istrgao ga je iz blagostanja Ura i poslao ga i njegovu porodicu na dugi put pun iskušenja ka jugoistoku. Na jednom mjestu mu je rekao:

"Jednog dana Tvoji potomci će ispuniti ovu zemlju".
Bilo je teško u to povjerovati pošto Avram i Sara nisu imali djece.

Bog ih je ponovo poslao na još duži i teži put sve do Egipta gdje su ih primili uz dobrodošlicu. Bio je to još jedan ispit poslušnosti koji je Bog postavio pred Avrama. Zapravo, Faraon je uzeo Avramovu ženu Saru za svoj harem, misleći da mu je ona sestra. Bog je izvršio pomor u egipatskom dvoru, a Faraon je naredio Avramu da napusti Egipat. Avram i njegova porodica, te Lot, Avramov nećak i njegova porodica sa svojim robovima i životinjama su se potucali kroz pustinju da bi se vratili na padinu brda na sjeveru gdje je Avram ranije sagradio oltar Bogu. Lot i njegova porodica su se nastanili u bogatoj dolini rijeke Jordan, a Avram i njegova porodica su našli komad plodne i ravne zemlje gdje su živjeli pod šatorima, spremni da podu dalje kad god im Bog naredi.

Lot koji se naselio u Sodomi, gradu na jordanskoj visoravni naišao je u početku na sumnjičavost sredine, ali je kasnije prihvaćen pošto je bio bogat čovjek. Ljudi u Sodomi su bili idolopoklonici i živjeli su bez zakona i stida. Bog je sa dva anđela sišao na zemlju da prekinu njihovu zloću. Avramu je rekao da će on i njegova žena Sara uskoro dobiti sina mada su oboje bili veoma stari. Dok je Bog razgovarao sa Avramom dva anđela su otišla do Lota i rekla mu da odmah izvede ženu i kćerke iz Sodome. Upozorili su ih da se nikako ne osvrću. Tlo se nadimalo i skupljalo kao životinja koja umire. Odbljesci munja su cjeplali nebo. Padao je šljunak kao da pada kaša. "Ne osvrćite se!" Vikao je Lot. On i kćerke su trčali. Samo se Lotova žena osvrnula. U tom trenutku zemlja se otvorila, kuće i ulice su propale. Kada se vazduh rascistio nije bilo ni znaka života. Tamo gdje je ranije stajala Lotova žena, nlazio se stub vatrom izbjeljanog kamena, kao kip uklesan od soli. Lot i njegove kćerke bili su jedini preživjeli. Tako je Bog uništio zlo u Sodomi, Gomori i drugim gradovima. Bog je održao i riječ koju je dao Avramu i Sari i ona je uskoro rodila sina Isaka koga su obožavali.

Sada je došlo vrijeme da se Avramova poslušnost izloži posljednjem i najstrašnijem ispitu. Imaće mogućnost slobodnog izbora. Na jednoj strani će biti njegova vjera u Boga. Na drugoj će biti njemu najdraže biće.

"Avrame" reče Bog, "Odvedi Isaka u planine, podigni oltar i prinesi ga kao žrtvu." Avram je izvršio sve pripreme bez pogovora i kada je podigao nož da ubije svog sina, čuo je glas: "Avrame! Avrame! Ne diraj dijete. Dokazana je Tvoja poslušnost. Bio si spreman da žrtvuješ čak i svog sina za ljubav Boga." Sa radošću u srcu, Avram je žrtvovao ovna koji se rogovima uhvatio u obližnji žbun. Ponovo je začuo glas sa neba. "Avrame pošto si napravio ovakav izbor, Bog te zauvijek blagosilja. Tvoji potomci će biti isto toliko brojni kao i zvijezde na nebu ili zrna pjeska na moru. Oni će naseljavati svijet.

GRADOVISAVISORAVNI

Nema nikakvog traga od Sodome, Gomore i drugih takozvanih "Gradova sa visoravni". Arheolozi vjeruju da je priča njihovog razaranja vezana za stvarni geološki događaj - stvaranje Mrtvog mora. Mjesto na kome se danas nalazi Mrtvo more nekad je bila plodna zemlja koju je navodnjavala rijeka Jordan. Zemlja i gradovi koji su na njoj sagrađeni nalazili su se iznad rasjeda. Oko 1900 godine stare ere došlo je do razornog zemljotresa. Gradovi su propali u zemlju i stvorilo se jezero okruženo zemljom, 400 metara ispod nivoa mora. Sad se to jezero naziva Mrtvim morem. Pošto jezero nema otko za svoje vode nego se prazni samo isparavanjem, voda je puna mineralnih soli koje uništavaju svaki život; soli su zagadile i okolnu zemlju i pretvorile je u pustinju. Izloženoš vremenskim prilikama je pretvorila solju bogati kamen plavac sa obala Mrtvog mora u igličaste kamene stubove koji podsjećaju na statue, kao da su stvarni ljudi (kao Lotova žena) pretvoreni u stubove od kamena i soli.

Abraham
(And the Story of Lot)

ZONE

Many Babel builders settled at Ur, a fertile area around the river Euphrates where people concentrated on farming and shepherding. They worshipped spirits of sun, rain, rivers, trees and fields but had not belief in God and He chose Abraham to teach him obedience. Then He let him choose whether to follow the path to idolatry or to have faith in Him. He uprooted Abraham from the prosperity of Ur and sent him and his family on a long and tempting journey to south west. On a hillside God said to Abraham:

"One day your descendants will fill this land," which was hard to believe because Abraham and Sarah had no children.

God sent them again on an even longer and more terrifying journey as Egypt where they were welcomed. It was another test of Abraham's obedience by God. Actually, Pharaoh took Abraham's wife Sarah for his harem, thinking that she was his sister. After God sent sickness to plague the Egyptian court Pharaoh ordered Abraham out of Egypt. Abraham and his family and Lot, Abraham's nephew, and his family with their slaves and animals struggled across the desert back to the hillside on the north where Abraham had long ago built God's altar. Lot and his family settled in the rich valley of the river Jordan and Abraham and his family found a stretch of fertile flat land where they lived in tents ready to move on whenever God ordered it.

Lot who settled in Sodom, a town in the Jordan plain was confronted at first by the suspicion of the local people, but as he was rich they accepted him later. These people were idol-worshippers, lawless and shameless and God came down to earth with two angels to put an end to their wickedness. He came to Abraham and told him that soon a son will be born to him and his wife Sara although both of them were old people. While God was talking to Abraham the two angels went to Lot and told him to take his wife and daughters out of Sodom immediately. They warned them not to look back. The ground heaved and churned like a dying animal. Lightning flashes split the sky; pebbles showered like rain. "Don't look back!" Lot shouted. He and his daughters ran. Only Lot's wife looked back. At that moment the earth split apart, the streets and houses slid into it, and dust and fire rained from above. When the air cleared there was no sign of life. Where Lot's wife had stood, there was a pillar of fire-bleached stone, like a statue carved of salt. Lot and his daughters were the only survivors. So, in Sodom, Gomorrah and the other towns, God eliminated evil. He carried out his word to Abraham and Sarah, too and soon she bore a son. His name was Isaac. His parents adored him.

Now it was time to put Abraham's obedience to a last, most terrible test. He would be given free choice. On one side would be his trust in God, the trust that had never failed him. On the other would be the person he held dearest in all the world.

"Abraham", said God, "Take Isaac into the mountains, build an altar and offer him as a sacrifice." Abraham made all the preparation as God asked him to do, but when he lifted the knife to kill his son he heard a voice calling from Heaven, "Abraham, Abraham! Do not harm the child. Your obedience is proved. You were willing to sacrifice even your own son, for love of God." With joy in his heart Abraham sacrificed a ram which was caught by the horns in a bush close by. Once again he heard the voice from Heaven. "Abraham, because you have made this choice, you will have God's blessing forever. Your descendants will be as numberless as stars in the sky or sands of the sea. They will people the world."

CITIES OF THE PLAIN

There is no trace of Sodom, Gomorrah and other towns known as the "cities of the plain". Archeologists believe that the story of their destruction is connected with a real geological event, the formation of the Dead Sea. The place where the Dead Sea now lies was fertile land, watered by the River Jordan. But the land, and the towns built on it, lay over a volcanic fault, and in about 1900 BC there was a huge earthquake. The towns were engulfed, and the land sank to produce a land-locked lake, 400 meters below sea level. This lake is now known as the Dead Sea. Because the sea has no exit for its waters other than evaporation, they are choked with mineral salts which extinguish all life; salts have also polluted the surrounding countryside, turning it to desert. The salt-laden pumice-stone on the banks of the Dead Sea has been weathered into needle-tipped standing stones, some of which are eerily like statues, as if real people had been turned (like Lot's wife in the story) into pillars of rock and salt.

